

A dörszölt műszerész esete a televízióval

A dörszölt műszerész rajtakapták. Klasszikus módon, az ágyban, Hajdik János gépkocsivezető (a rövidség kedvéért a továbbiakban: gk.-vez.) lakásán, a természetes férj hasonlóképpen természetes, kebelben, s egyéb idomokban fölöttébb dús nejjel bujjalkodván.

A szituáció az emberiséggel egykorú. Talán eme dicő múlt-keret illethette meg Rényi Tamás rendezőt, amikor némafilm, közbeszített feliratokkal kommentálta a Nagy Háromszög-történet tanulságait. Oly épületes módon, hogy már könnyekre fakasztott. Igaz ugyan, hogy az *Aki mer az nyer* című, vasárnap esti tévéfilm írója, Kertész Akos a rádióújságban ama óhajának adott kifejezést: vajha a kedves Néző is legalább oly jókat nevetne készüléke előtt a mű láttán, amilyen jókat ők mulattak munka közben. Megtisztelő és kedves a szerző kíváncsisága, engedtesék hát meg, hogy őszinte lekötöttséggel kijelentsem: a nevetés és a sírás egy bizonyos ponton túl már szinte azonos lehet.

Egyszóval a dörszölt műszerész, Vukovics Béla (*Iglódi István*) kivágja magát fölöttébb kínos helyzetéből. A balfácanságban föllümlő hatatlan gk.-vez. (*Horesnyi László*), valamint szabadszajú- és erkölcsű neje, Jolán

(Pécsi Ildikó) társaságában hosszú szónoklatokat vág le, később kártyatrükköket mutat be, majd zslugázás közben Jolánnal szemben elveszti farmernadrágját. Térül-fordul, s úgy üvölt e tény fölötti kétségbeesésében, mint a gk.-vez. megcsalása láttán. Végül aztán szépen ágyba fektetik, mivel elhallgattatása érdekében a gk.-vez. földjára korábbi erőszakoskodását, majd szépen mellette ülnek, ágya mellett, közben reggel hat óra van már, munkába kellene menni, „csoda, hogy elkésnek?”, mondja a fölirat. Majd azután íme az eszmei üzenet: „S ez már örökké így marad?”

Bár ne maradna. A dörszölt embernek a bambákkal és a még oly kikapós nőekkel szembeni örök fölénye, továbbá a groteszknek, mint tévésprodukciók efféle hazai kísérletei.

A látszólag burleszkyszerű sztori, ha jól tudom észrevelezni, egyfajta emberi kiszolgáltatottságot kívánt volna felmutatni, ám az abszurdnak és az indokolatlanul ideitlen handabandázásnak igen fura keverékével. Tudjuk, a legnagyobb szatirikusok már nevetni sem igen lehet, pontosabban csak félig sírva mosolyogni, egy kicsit. De hogy félreértés ne essék: itt aztán végképp nem erről van szó. A dörszölt mű-

szerész praktikáin sem derülni, sem felháborodni nem lehetséges. Miként az elképzelhetetlenségig pipogya gk.-vez. butaságát, vagy Felini-filmekbe illő olcsó női fogásait sajnálni sem. (Legfeljebb, ha utóbbi idomaira gondolunk). Egyszóval: a hatástalan mondanó még oly tisztességes szándékkal sem mondanó igazán. A lélektani képtelenségek még átgondolt színészvezetéssel és kiváló alakításokkal sem ellensúlyozhatók. Arról nem is beszélve, hogy vasárnap este (másnap reggel negyed hatkor igen sok helyen csörög a vekker, akár a filmben) — az ily könnyes-mosolyogtatónak szánt, bár felszólításban hasfájásig nevetetőnek kívánt produkció éppenséggel nem gondolkodtathatta el a gk.-vez.-ket és a nagy mellű presszoszókat, de gyanítom, még a dörszölt műszerészeket sem. Ennyit a tipizálásról.

Mindez még nem is volna akkora baj. Csak legalább — az emlékezetesen kedves írói kívánságnak megfelelően — nevetnünk volna egy jót. Igaz, nekem segített a jó sorsom. A műsor után becsöngetett egyik dörszölt műszerész barátom, filmet ugyan nem forgattunk, de elmesélt néhány történetet. Éjfélig röhögünk...

Domonkos László

Intelligencia így és úgy

Ha dr. Czeizel Endre nem lenne, ki kellene találni. Nemcsak orvos-genetikusként, hanem a szociológia területére kiruccanó tudósként is „bedob” időnként valamit, amiről írni, beszélni, vitatkozni kell. És igen rendjén van ez így.

A legutóbbi Czeizel-„dobás” az intelligencia témája volt. A Kritika idei júniusi számában megjelent kitűnő tanulmánya (A rasszizmus kritikájához) a fajelmélet embertelenségét kimutatva, az emberi intelligencia örököltségének és általában az intelligencia örösrű meghatározásának kérdéseit vette föl. A nagy visszhang egy rádiós vitaműsört is szült: a múlt héten, szombaton a Petőfi adón *Változatok egy intelligenciára* címmel a tudóson kívül dr. Cseres Judit pedagógus, Kardos István tudományos közíró és Petri György költő mondta el véleményét, a szerkesztő-riporter Antal Gábor irányításával.

A kezdeti tudományos fejtegetések után Petri György (hiába, az irodalom Magyarországon mindig leteszi a magáét az asztalra!) mondta el az első komoly társadalmi gondot: vajon ma a középis-kolások beszédmódja miért csak „kétváltozós”; vagy befejezetlen mondatokban buk-dácsoló makogás, vagy pedig

készen kapott sémák egyhangú szajkózása? Az intelligencia szóbeli megnyilvánulásának eme elkeserítő ténye már a műveltség mindenhatóságának kérdéseit hozta magával. Szóba kerültek még az indiánok is, páratlanul magas és sajátos intelligenciájukkal. (Nekem őszintén szólva közelebbi példa, „hazai indián” jutott eszembe: Papp Laci. Aki ugyan majdhogynem „suk-sükölve” beszél, szókincse is erősen kultúros, számomra mégis a született intelligens ember egyik alapítványát testesíti meg. Mitől?)

A pedagógus azt mondta: öröklődés ide vagy oda, a nyelvi elcsúszással kapcsolatban „semiféle korrekciós hatás” nem éri a tinédzsereket. Kár, hogy nem fűzte hozzá, negatív-e vagy pozitív. (Ha egyik sem, annál rosszabb.) Viszont Kardos István, és újra Petri György már a művelődési normák hazai meghatározatlanságát taglalta, azt, hogy a klasszikus humán műveltséget jó ideje fokozatosan és tudatosan bomlasztják, egyszóval sok mindenben nem lehet csodálkozni, miért van éppen úgy, ahogy.

Igen ám, csak hogy — miért? A műsor pergő, eleven és érdekes voltát egyetlen elmarasztalás érheti: hogy választ erre nem kísérelt meg

adni. Igaz, nem ez volt elsősorban feladata. Hanem valamit megindítani, bedobni a köztudatba — nem bőven elégséges eredmény vajon?

Legnagyobb természeti kincsünk az emberi értelem — hallottam a műsorban. Nagyon jó, hogy ez a mondat elhangzott. Mert legyen szó akár Papp Laciról (akinek mellelleg értelme, magartatása és morális érteke jóval néhány olvasmányokból megszereshető műveltséggel rendelkező ember fölött áll), akár másokról — az intelligencia átértékelésének legfőbb ideje. Sznobok és egyáltalán nem intelligens műveltek miatt főleg. Nem árt, ha tudjuk: intelligencia lehet — így is, úgy is. A maga módján akár egy bűnöző is intelligens lehet.

D. L.

Tudományos ülés

A Szegei Akadémiai Bizottság és a SZOTE tudományos ülést rendez ma, kedden délután 3 órakor a SZAB Somogyi Béla utca 7. szám alatti székházának ülés-termében, dr. Boda Domokos egyetemi tanár elnöklétével. A programban két japán tudós előadása hangzik el. A vendéglelődot dr. Facht József, az MTA Szegei Biológiai Központja ge-

netikai intézetének főmunkatársa mutatja be. Prof. Y. Yugari, a yokohamai Life Science Laboratory igazgatója két előadást tart. Immunpotenciáló poliszaharidok és Aminósav-oladatok felhasználása betegek postoperatív parenterális táplálása címmel. Dr. T. Taguchi, az Oszakai Egyetem sebészprofesszora előadásának címe: A gyomorrák kemoterápiái kezelése.

Baranyai hatások

Örök vitatéma Szeged és Pécs lokálpatriótái között, hogy csak úgy ránéztére, melyik a pompásabb város: a Tisza-parti, vagy a Mecsek-alji? A pécsiek igencsak fölcipelik alföldi vendégeiket a tévétorony kilátójába, megbámulatják vele a valóban megkapó körképet, s aztán dagadozó mellel megkérdezik, hogy mit szólnak a látványhoz. A szegediek meg elviszik hajóházni Uránvárosból jött barátait a Maros-torok környékére, majd évődni kezdenek, hogy a két folyóból egyik bizonyára elkelne Baranyában.

Ez a tréfa hangja. Komoly társalgás közben azonban itt is, ott is az dominál, hogy hej, de sok minden kellene még a szocializmus teljességéhez. Úgy persze, hogy adj uramisten, de azonnal. Hiába gazdagodik, csinosodik mindkét dél-magyarországi megye, az önére je ismert nép, a teremtmunka jó ízbe köstöl lakosság türelmetlen. És ilyenkor, mint az lenni szokott, a szomszéd réjje mindig virulabb, onnan nézve mi, innen meg ők csinálják okosabban.

De hát csakugyan irigylésre méltó minden a szomszéd-ban?

A minap megint jártunk „arra alá Baranyában”, és mondhatom, a szépségek egész garmadáján pihentettünk a szemünket. Hogy mást ne mondjak, a pécsi Kertváros új házai formában és díszítésben máris hajazzák a központ környékén korábban épületeket, pedig azokat is számos ötlettel mentették meg az egyhangúságtól. A Kertvárosban csak az a baj, hogy a közeli szennyvízterítő miatt néha igen nagy a bűz, s a lakók panaszkodnak. Átellenben a hegyoldalból úden emelkednek ki a kecses fehér paloták, a lépcsőzetes alakú középületek. Izgalmas városkép! Az orvosegyetem új kollégiumának széles teraszáról lenézve is hatalmasnak tűnik a nem régi, de már-már patinás külsejű, 400 ágyas kórház. A huszonhat emeletes lakóház kissé távolabb tör hivatkozhatóan a magasba, pedig az itteniek szerint nincs mire fölvgánia: szűkek benne a lakások, ezért többnyire gyermektelen házaspárokat, művészeket, mérnököket, tanárokat bologítanak.

A Széchenyi tértől húsz percnire nyugati irányban alig találni egy boltot, vagy presszót. Piaccsarnoknak híre-hamva sincs, ilyen még nem épült a városban. Vég-

re egy ABC! Nem régen ékelheték be az amúgy is zsúfolt házak közé, mert csillogvillog. Van benne a mézes-mackótól a hajpomádéig minden, csak a húskínalát retentető szegényes. A hűtőpulton húsz dekányi parizervég árválkodott, amíg el nem vitték, aztán sehoh semmi. A tisztára gereblyezett klinikaudvaron tucatszám parkolnak az autók, de a kerítésen kívül eldobált műanyag poharakról fehérlik az úttest, mert személtádat a környéken se látni.

Főnt a Mecsek oldalában harapni lehetne az ózont. Lehetne, ha az autók nem pöfkelnek be gázzal a szertartóknak mentét. A tévétorony tágas, első osztályú presszója szinte üres, pedig szombat van, és sugárzóban fürdik a Misina-tető. Hát persze! Ide csak autóval lehet fölmászni, de minek. Ha a vezető megiszik egy féldecit, gyalog kutyagoljon lefelé? Alább az erdei üdülő szomszédságában kisebb csemegebolt hívja a vándort. Itt sör, tej, pálinka és kifli is kapható, de fölvgott itt kincs: az üvegen belül talán negyedkilónyi gusztustalan júrósáru a készlet. Ezerembe jut, mit mondot érkezesemkor a barátom: azért nem tudott vacsorára szalonnasütéssel kedveskedni, mert Pécsen úgy szólnak, hogy szalonnát vásárolni.

Erősen tűz a nap, ilyenkor hol strandolnak a pécsiek? Harkány csak húsz-egynéhány kilométer, oda lehet kikocsikázni, ha van mivel. Irgalmatlan sok autó a fürdő környékén, de több a külföldi rendszámú, mint a magyar.

A kapun belül nyüzsgő a testes-hajás tömeg, a fűvön, a medencékben minden hely foglalt. Itt látható igazán,

A nőbizottság az idősekről

Ülést tartott tegnap, hétfőn a Hazafias Népront városi bizottsága mellett működő nő- és rétegpolitikai bizottság. *Deák Ágnes*, a bizottság elnöke köszöntötte a megjelent lányokat, asszonyokat, majd *Zsódos Sándorné*, a városi tanács vb hivatalának egészségügyi

hogy nemcsak a mi hazánk-fiai túltápláltak, hanem az ide sereglett külforságiak is. Persze Harkányban összehasonlíthatatlanul jobb az ellátás, itt megtömeg a pocakját virslivel, pörkölttel, grillcsirkével, sült kolbásszal, aki éhes. Nem kell sehoh sort fogni, a kiszolgálás kifogástalan. A zsúfoltság ellenére a tisztaság is elfogadható. Csak az a víz, csak azt lehetne feledni! Képtelen voltam szabadulni attól a képzelettől, hogy a szürke korántsem átlátszó fürdővízben a délutáni órákra több a hólyagok termelte folyadék, mint a föld méhének gyümölcse. A sokadalom azonban vidáman, mondhatnám, gyönyörködve lubickolt benne.

Baranya déli lejtőin gazdagon díszlik a szőlő. A bere-mendi cementgyár környékén azonban kevés fűrt lóg a tőkéken. Nyáron pusztító vihar vonult itt át, s képtelenek voltak elijeszteni. A tudomány segítségével már évek óta sikerült erről a vidékről elűzni a jégesőt, de ezúttal akkora jógersággal közeledett Jugoszlávia felől, hogy lehetetlenség volt a felhőromboló rakéták kilövéséről intézkedni. A nagyhar-sányi Kossuth Tsz vezetői igen fájlalják ezt a kudarcot, mert különben gazdag szűret ígérkezett.

Lámpagyújtás után hajtottunk vissza Pécsre. Mihelyt a város csillagai fölbukkantak, a barátom szükségesnek látta megjegyezni, hogy ó már húsz esztendeje gyönyörködik ebben a kitaruló fényzónában, de máig sem tudott betelni vele.

Megértettem és elhittem neki, Magam is azt vallom, hogy Szeged után Pécs a legszebb magyar város.

F. N. L.

Szeptemberi Kincskereső

Három hónap telt el azóta, hogy a Kincskereső májusi számát kézbe vehették a gyerekek. Persze, azóta is mozgalmas napok teltek, hiszen a televízió szegedi körzeti stúdiójának jóvoltából két tévés különszám jelent meg. Egyikkel a Kincskereső „névadóját”, a száz éve született Móra Ferencet köszöntötték a *Kincses Móra* című műsorral, a másikat, melyet augusztus 20-án sugároztak, a nemzetközi gyermekév jegyében állították össze *Virágfüzér* címmel. Lezajlott az immár hagyományos *Kincskereső-tábor* is, melyről Híradás a negyedikről címmel jelent meg néhány soros tudósítás és egy fotó a lap szeptemberi számában.

Az idei nemzetközi gyermekévben a szeptemberi a képzőművészeti világhét is a gyerekek vizuális kultúrájának szentelt programjait, rendezvényeit. A világhét jelmondata: *A gyermek vi-*

laga. Ehhez kapcsolódtak a szerkesztők, amikor a lap mostani számát *gyerekekkel illusztráltatták*. Azokat a klubokat, szakköröket, iskolákat kérték közös munkára, melynek tagjai rendszeres kapcsolatot építettek ki a Kincskeresővel. A beérkezett rengeteg rajz közül csak néhányat tudtak közölni. Mindenesetre érdemes felsorolni azokat a közönségeket, ahonnan a mostani szám illusztrációi érkeztek: berettyóújfalui gyermekváros, vancsodi és szentpéterszegi, kunszentmiklósi általános iskola, a vépi általános iskola kiegészítő tanulócsoportha, a kecskeméti Katona József Művelődési Központ gyerekkönyvtárának Kincskereső-klubja, a pécsi Meszesi Általános Iskola. A művészet kis barátai szakköre és a szegedi Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskola.

S hogy ezenkívül mit kínál a lap? Gazdag összeállít-

tással emlékezik a szeptembertől szám a nagy mesemondóra, *Benedek Elek*re. Versei, prózai írásai és fiának írt levele mellett összeállított olvashatnak a gyerekek Benedek Elekről, az íróról-emberről is. A versek között találhatjuk *Szilágyi Domokos*, *Kiss Anna* költeményeit, *James Krüss*, *Joachim Ringelnatz*, *Börscök Mária* és *Weöres Sándor* állatokról szóló verseit, *Gutai Magda*, *Tóth Bálint*, *Federico Garcia Lorca* és *Maris Csiklasi* esti hangulatokat festő verseit. A prózai írások között *Kántor Zsuzsa*, *Karinthy Ferenc*, *Enyedy György* és *Pardisák Mihály* egy-egy elbeszélése, regényrészletére találhatunk.

Negyedik részével folytatódik *Tarbay Ede* és *Koós Iván* a bábjáték műhelytitkaiba elvezető sorozata. Ismét elhangzik a Szászorszég Színház felhívása, mely vetélkedőre hívja az úttörők közösségeket.

osztálya szociálpolitikai csoportvezetője tartott előadást arról, miként gondoskodnak Szegeden az idős emberekről.

A nyugdíjkorhatárt elérte magányos, aicsony nyugdíj embelek sorsát 1971 óta az első fokú egészségügyi államigazgatási szerv kíséri figyelemmel, a különböző társadalmi szervezetek, a jó szándékú laosság segítségével. Egységügyi és szociálpolitikai feladatai között foglalkozik a részölők szociális otthoni elhelyezésével, a napköziotthoni gondozással, rendszeres és rendkívüli szociális segélyeket utal ki, a csökkent munkaképességűeknek nyugdíj jellegű szociális ellátást biztosít, lehetővé teszi a szociális köztervezést, indokolt esetben az ingyenes gyógykezelést és a többi.

Úgy tűnik, hogy az 1970-ben, kísérleti jelleggel bevezetett házi szociális gondozás bevali módszere az öregekkel való törődésnek: jelenleg 215 idős embert lát el hét házi látásos gondozó, 109-en pedig társadalmi munkában segítőknek. Kiveszik észüket ebből a nemes munkából a szocialista brigádok is. Mert, hogy az állandó figyelmet, gondoskodást minél többen érezhessék, az anyagi juttatásokon kívül a munkahelyi közösségek, a társadalmi szervezetek támogatására is szükség van.